

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2018/2019**

FIZYKA I ASTRONOMIA

POZIOM PODSTAWOWY

FORMUŁA DO 2014

(„STARA MATURA”)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MFA-P1

MAJ 2019

Zadania zamknięte

Zadanie 1. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Opisywanie ruchu względem różnych układów odniesienia (I.1.1.1). Obliczanie wartości prędkości średniej i chwilowej, przyspieszenia, drogi i czasu w ruchu jednostajnym oraz jednostajnie zmiennym (I.1.1.3). Obliczanie wartości prędkości względnej (I.1.1.4).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

D

Zadanie 2. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie zasad dynamiki do opisu zachowania się ciał (I.1.2.2).
Korzystanie z informacji.	Odczytywanie i analizowanie informacji przedstawionych w formie wykresów (II.1.b).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

A

Zadanie 3. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Opisywanie zjawiska fotoelektrycznego zewnętrznego i wyjaśnianie go zgodnie z założeniami kwantowego modelu światła (I.1.5.17). Zastosowanie zasady zachowania energii (I.1.6.3).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

A

Zadanie 4. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Opisywanie ruchu jednostajnego po okręgu (I.1.1.6). Zastosowanie praw Keplera do opisu ruchu planet (I.1.7.3). Analizowanie I i II prędkości kosmicznej (I.1.2.8).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

B

Zadanie 5. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie zasad dynamiki do opisu zachowania się ciał (I.1.2.2). Opisywanie ruchu jednostajnego po okręgu (I.1.1.6).
Korzystanie z informacji.	Odczytywanie i analizowanie informacji przedstawionych w formie rysunków (II.1.b).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

D

Zadanie 6. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Opisywanie sposobów uzyskiwania światła spolaryzowanego (I.1.5.15). Obliczanie kąta Brewstera (I.1.5.16).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

C

Zadanie 7. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Porównywanie własności magnetycznych substancji dia-, para- i ferromagnetycznych oraz wyjaśnianie ich wpływu na pole magnetyczne (I.1.3.8). Podawanie przykładów zastosowań w życiu i technice urządzeń wykorzystujących właściwości magnetyczne materii (I.1.3.9).
Korzystanie z informacji.	Odczytywanie i analizowanie informacji przedstawionych w formie rysunków (II.1.b).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

C

Zadanie 8. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie równania Clapeyrona i równania stanu gazu doskonałego do wyznaczania parametrów gazu (I.1.4.1).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

A

Zadanie 9. (1 pkt)

Wiadomości i rozumienie.	Posługiwanie się pojęciami jądrowego niedoboru masy i energii wiązania (I.1.6.6). Wskazywanie zależności $E = mc^2$ jako równoważności masy i energii (I.1.6.4).
--------------------------	---

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

B

Zadanie 10. (1 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie prawa rozpadu, z uwzględnieniem czasu połowicznego rozpadu, do analizy przemian jądrowych (I.1.6.11).

Schemat punktowania

1 p. – zaznaczenie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawna odpowiedź

B

Zadania otwarte

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 11.1. (3 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Obliczanie drogi w ruchu jednostajnie zmiennym (I.1.1.3). Analizowanie kinematyczne rzutu pionowego (I.1.1.5).
Korzystanie z informacji.	Odczytywanie i analizowanie informacji przedstawionych w formie tekstu i rysunków (II.1.b).

Schemat punktowania

3 p. – prawidłowa metoda obliczenia H oraz prawidłowy wynik liczbowy z jednostką.

2 p. – prawidłowa metoda obliczenia Δh oraz prawidłowy wynik liczbowy z jednostką
lub

– prawidłowa metoda obliczenia Δh z kinematycznych równań ruchu jednostajnie opóźnionego oraz zapisanie związku $H = h + \Delta h$ (lub równoważnego).

1 p. – prawidłowa metoda obliczenia Δh z kinematycznych równań ruchu jednostajnie opóźnionego.

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Wysokość maksymalna, na jaką wzniesie się ciało dana jest wzorem:

$$H = h + \Delta h = 1,96 \text{ m} + \Delta h$$

gdzie Δh jest drogą, jaką przebędzie piłka podczas wznoszenia się. Δh obliczymy z kinematycznych równań ruchu jednostajnie opóźnionego (z opóźnieniem g):

$$\Delta h = v_0 t - \frac{1}{2} g t^2 \quad \text{oraz} \quad 0 = v_0 - g t \quad \rightarrow \quad \Delta h = \frac{v_0^2}{2g} = \frac{8,1 \text{ m}^2/\text{s}^2}{2 \cdot 9,81 \text{ m/s}^2} \approx 3,34 \text{ m}$$

Ostatecznie otrzymujemy:

$$H \approx 1,96 \text{ m} + 3,34 \text{ m} \approx 5,3 \text{ m}$$

Zadanie 11.2. (3 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Obliczanie czasu w ruchu jednostajnie zmiennym (I.1.1.3). Analizowanie kinematyczne rzutu pionowego (I.1.1.5).
Korzystanie z informacji.	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności fizycznych (II.4.c).

Schemat punktowania

- 3 p. – prawidłowa metoda obliczenia t_c oraz prawidłowy wynik liczbowy z jednostką.
 2 p. – prawidłowa metoda obliczenia obu czasów t_w oraz t_s oraz prawidłowo obliczony – wraz z jednostką – co najmniej jeden z nich.
 1 p. – zauważenie, że czas całkowity jest sumą czasu wznoszenia i czasu opadania z wysokości maksymalnej.
 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Całkowity czas ruchu t_c piłki jest rów sumie: czasu wznoszenia piłki do wysokości maksymalnej i czasu opadania piłki z wysokości maksymalnej:

$$t_c = t_w + t_s$$

Obliczymy czas wznoszenia t_w piłki z kinematycznych równań ruchu jednostajnie opóźnionego (z prędkością końcową $v_k = 0$)

$$v_1 = v_0 - gt \quad \xrightarrow{v_1=0, \ t=t_w} \quad 0 = v_0 - gt_w \rightarrow t_w = \frac{v_0}{g} = \frac{8,1 \text{ m/s}}{9,81 \text{ m/s}^2} \approx 0,826 \text{ s}$$

Obliczamy czas spadania t_s piłki z wysokości H z wykorzystaniem kinematycznych równań ruchu jednostajnie przyspieszonego bez prędkości początkowej

$$y(t) = H - s(t) = H - \frac{gt^2}{2} \quad \xrightarrow{y=0, \ t=t_s} \quad H = \frac{1}{2}gt_s^2 \rightarrow t_s = \sqrt{\frac{2H}{g}}$$

$$t_s = \sqrt{\frac{2 \cdot 5,3 \text{ m}}{9,81 \text{ m/s}^2}} \approx 1,04 \text{ s}$$

Obliczamy czas całkowity

$$t_c = t_w + t_s \approx 1,866 \text{ s} \approx 1,87 \text{ s}$$

Zadanie 11.3. (2 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Obliczanie prędkości chwilowej w ruchu jednostajnie zmiennym (I.1.1.3). Analizowanie kinematyczne rzutu pionowego (I.1.1.5).
Korzystanie z informacji.	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności fizycznych (II.4.c).

Schemat punktowania

- 2 p. – prawidłowa metoda obliczenia prędkości końcowej oraz prawidłowy wynik liczbowy z jednostką.
 1 p. – prawidłowa metoda obliczenia prędkości końcowej (z kinematycznych równań ruchu lub z zasady zachowania energii).
 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Prędkość końcową obliczam z kinematycznych równań ruchu jednostajnie przyspieszonego. Korzystam z danych z preambuły zadania (równoważne prawidłowe rozwiązania mogą korzystać z wyników w poprzednich zadaniach).

$$H = \frac{1}{2}gt_s^2, \quad v_k = gt_s \quad \rightarrow \quad v_k = \sqrt{2gH} \quad \rightarrow \quad v_k = \sqrt{2 \cdot 9,81 \cdot 5,3} \frac{\text{m}}{\text{s}} \approx 10,2 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

Zadanie 12.1. (2 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Posługiwanie się pojęciem energii kinetycznej, potencjalnej ciężkości (I.1.6.2). Zastosowanie zasady zachowania energii (I.1.6.3). Analizowanie I i II prędkości kosmicznej (I.1.2.8).
Korzystanie z informacji.	Odczytywanie i analizowanie informacji przedstawionych w formie rysunków (II.1.b).

Schemat punktowania

- 2 p. – dwie poprawne odpowiedzi.
 1 p. – jedna poprawna odpowiedź.
 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Poprawne odpowiedzi

- a) $v_{1A} > v_{1B}$ b) $v_{2A} > v_{3B}$

Zadanie 12.2. (2 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie praw Keplera do opisu ruchu planet (I.1.7.3).
Korzystanie z informacji.	Odczytywanie i analizowanie informacji przedstawionych w formie rysunków (II.1.b).

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawna odpowiedź.
 1 p. – zapis, w którym występuje prawidłowa relacja pomiędzy okresami T_2 i T_3 .
 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Poprawna odpowiedź

$$T_3 > T_1 > T_2$$

Zadanie 13. (2 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie zasad dynamiki do opisu zachowania się ciał (P I.1.2.2).
Korzystanie z informacji.	Uzupełnianie brakujących elementów rysunku, łącząc posiadane i podane informacje (II.2).

Schemat punktowania

2 p. – prawidłowe narysowanie oznaczonych sił $\vec{F}_B$, $\vec{F}_g$, $\vec{F}_A$ oraz prawidłowe wpisanie relacji 1) i 2).

1 p. – prawidłowe narysowanie oznaczonych sił $\vec{F}_B$, $\vec{F}_g$ oraz prawidłowe zapisanie relacji 1) lub

– prawidłowe narysowanie oznaczonych sił $\vec{F}_A$, $\vec{F}_B$ oraz prawidłowe zapisanie relacji 2) lub

– prawidłowe narysowanie oznaczonych sił $\vec{F}_B$, $\vec{F}_g$, $\vec{F}_A$ oraz brak zapisu obu relacji (nie dotyczy błędnie wpisanych relacji).

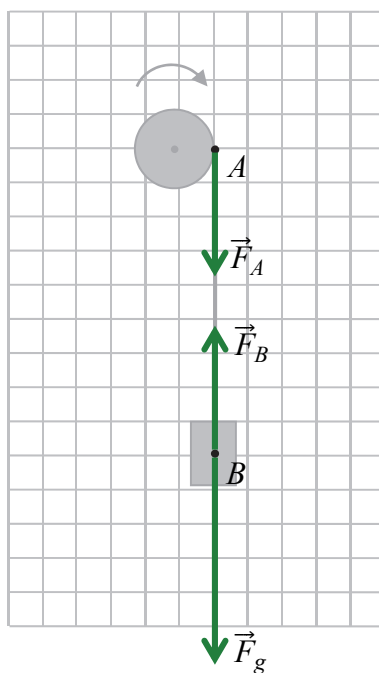
0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Poprawne rozwiązanie

(Rysunek obok).

1) $F_B < F_g$,

2) $F_B = F_A$

Zadanie 14. (4 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Analizowanie ruchu ciał pod wpływem sił sprężystości (I.1.3.1). Obliczanie okresu drgań wahadła sprężynowego (I.1.3.3).
Tworzenie informacji.	Budowanie prostych modeli fizycznych i matematycznych do opisu zjawisk (III.3).

Schemat punktowania

- 4 p. – prawidłowa metoda obliczenia ilorazu okresów oraz prawidłowy wynik liczbowy zapisany z dokładnością do czterech cyfr znaczących.
- 3 p. – prawidłowa metoda i otrzymanie wyniku w postaci $\frac{T_1}{T_2} = \sqrt{\frac{2}{3}}$ lub podanie wyniku źle zaokrąglonego.
- 2 p. – wykonanie *kroku 1.a.* oraz wykonanie *kroku 1.b.* dla obu układów sprężyn – wystarczy zapis $T_1 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{3k}}$ oraz $T_2 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{2k}}$.
- 1 p. – prawidłowe wyznaczenie zastępczego współczynnika sprężystości dla układu trzech, a następnie dwóch sprężyn – wystarczy zapis $k_1 = 3k$ i $k_2 = 2k$ (*krok 1.a.*)
lub
– prawidłowe wyznaczenie siły wypadkowej działającej na pręt zawieszony na trzech, a następnie na dwóch sprężynach – wystarczy zapis $\vec{F}_1 = -3k\vec{y}$ i $\vec{F}_2 = -2k\vec{y}$ (*krok 1.a.*)
lub
– skorzystanie ze wzoru na okres drgań układu sprężyn wraz z uwzględnieniem rozróżnienia zastępczych współczynników sprężystości dla obu układów sprężyn – np. zapis $T_1 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k_1}}$ albo $\frac{T_1}{T_2} = \sqrt{\frac{k_2}{k_1}}$ (*krok 1.b.*).
- 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Uwaga! Uwzględnienie rozróżnienia współczynników sprężystości obu układów sprężyn należy uznać wtedy, gdy zastosowano oznaczenie indeksem, np.: $T_1 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k_1}}$ albo wtedy, gdy zapisano wzór ogólny, np.: $T = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k}}$, a następnie wyznaczano k lub rozpisywano ten wzór dla każdego z układów sprężyn.

Przykładowe rozwiązanie

Krok 1.a. Wyznaczamy zastępczy współczynnik sprężystości dla układu trzech, a następnie dwóch sprężyn. Wszystkie sprężyny wychylają się z położenia równowagi sił o tę samą wartość y , zatem wypadkowa siła działająca na pręt ma postać:

$$\vec{F}_1 = -(k\vec{y} + k\vec{y} + k\vec{y}) = -3k\vec{y}$$

Widzimy, że wypadkowa ma charakter siły harmoniczej:

$$\vec{F}_1 = -k_1\vec{y} \quad \text{dla} \quad k_1 = 3k$$

Podobnie określamy „zastępczy” współczynnik sprężystości dla układu z usuniętą środkową sprężyną.

$$\vec{F}_2 = -(k\vec{y} + k\vec{y}) = -2k\vec{y} = -k_2\vec{y} \quad \rightarrow \quad k_2 = 2k$$

Krok 1.b. Skorzystamy ze wzoru na okres drgań i zastosujemy go dla obu układów sprężyn:

$$T_1 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k_1}} \quad T_2 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k_2}}$$

Krok 2. Obliczymy iloraz okresów drgań:

$$\frac{T_1}{T_2} = \sqrt{\frac{m}{k_1}} \cdot \sqrt{\frac{k_2}{m}} = \sqrt{\frac{k_2}{k_1}} \quad \rightarrow \quad \frac{T_1}{T_2} = \sqrt{\frac{2k}{3k}} = \sqrt{\frac{2}{3}}$$

Krok 3. Zapiszemy wynik z dokładnością do czterech cyfr znaczących

$$\frac{T_1}{T_2} = \sqrt{\frac{2}{3}} = 0,81649 \dots \approx 0,8165$$

Zadanie 15.1. (3 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Obliczanie zmian energii cieplnej w przemianach: izobarycznej i izochorycznej oraz pracę w przemianie izobarycznej (I.1.4.3). Analizowanie cykli termodynamicznych (I.1.6.5).
Tworzenie informacji.	Interpretowanie informacji zapisanych w postaci wykresu (III.1).

Schemat punktowania

- 3 p. – prawidłowa metoda wyznaczenia stosunku prac oraz prawidłowy wynik liczbowy z jednostką.
- 2 p. – prawidłowe wyznaczenie pracy siły parcia podczas sprężania oraz prawidłowa metoda (z różnicy prac albo metodą pola) wyznaczenia pracy całkowitej, jaką wykonuje silnik w jednym cyklu.
- 1 p. – prawidłowe wyznaczenie pracy siły parcia podczas sprężania
lub
– prawidłowa metoda wyznaczenia pracy całkowitej, jaką wykonuje silnik w jednym cyklu (z różnicy prac albo metodą pola).
- 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Wszystkie prace określamy co do wartości bezwzględnej. Obliczamy pracę siły parcia podczas rozprężania gazu:

$$|W_{BC}| = p_2 |\Delta V_{BC}| = p_2 (V_2 - V_1) = 4p_1 (4V_1 - V_1) = 4p_1 3V_1 = 12p_1 V_1$$

Obliczamy pracę siły zewnętrznej podczas sprężania gazu:

$$|W_{DA}| = p_1 |\Delta V_{DA}| = p_1 (V_2 - V_1) = p_1 (4V_1 - V_1) = 3p_1 V_1$$

Obliczamy pracę całkowitą w cyklu. Praca w przemianach izochorycznych wynosi zero:

$$|W_c| = |W_{BC}| - |W_{DA}| = 9p_1 V_1$$

Wynik ten można było otrzymać „metodą pola” powierzchni ograniczonej wykresem cyklu.

Obliczamy stosunek pracy całkowitej do pracy siły parcia podczas rozprężania:

$$\frac{W_c}{W_{BC}} = \frac{9p_1 V_1}{12p_1 V_1} = \frac{3}{4}$$

Zadanie 15.2. (3 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie równania stanu gazu doskonałego do wyznaczania parametrów gazu (I.1.4.1). Analizowanie cykli termodynamicznych (I.1.6.5).
Korzystanie z informacji.	Odczytywanie i analizowanie informacji podanych w formie wykresów (II.1.b).

Schemat punktowania

- 3 p. – prawidłowa metoda wyznaczenia T_A oraz prawidłowy wynik liczbowy z jednostką.
 2 p. – skorzystanie z równania stanu gazu doskonałego w celu wyznaczenia temperatury w stanie A oraz w stanie C łącznie z prawidłowym uwzględnieniem danych na wykresie – z zapisanych równań musi wynikać, że stosunek $T_A/T_C = 1/16$
 1 p. – skorzystanie z równania stanu gazu doskonałego w celu wyznaczenia temperatury w stanie A oraz w stanie C .
 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Skorzystamy z równania stanu gazu doskonałego w celu zapisania wyrażenia pozwalającego wyznaczyć T_C . Przyjmujemy, że n jest liczbą moli gazu.

$$p_C V_C = nRT_C \quad \rightarrow \quad 4p_1 4V_1 = nRT_C \quad \rightarrow \quad 16p_1 V_1 = nRT_C$$

Skorzystamy z równania stanu gazu doskonałego w celu zapisania wyrażenia pozwalającego wyznaczyć T_A . Przyjmujemy, że n jest liczbą moli gazu.

$$p_A V_A = nRT_A \quad \rightarrow \quad p_1 V_1 = nRT_A$$

Wyznaczamy stosunek temperatur:

$$\frac{T_A}{T_C} = \frac{p_1 V_1}{16p_1 V_1} = \frac{1}{16}$$

Obliczamy temperaturę w stanie A :

$$\frac{T_A}{400 \text{ K}} = \frac{1}{16} \quad \rightarrow \quad T_A = 25 \text{ K}$$

Zadanie 16.1. (3 pkt)

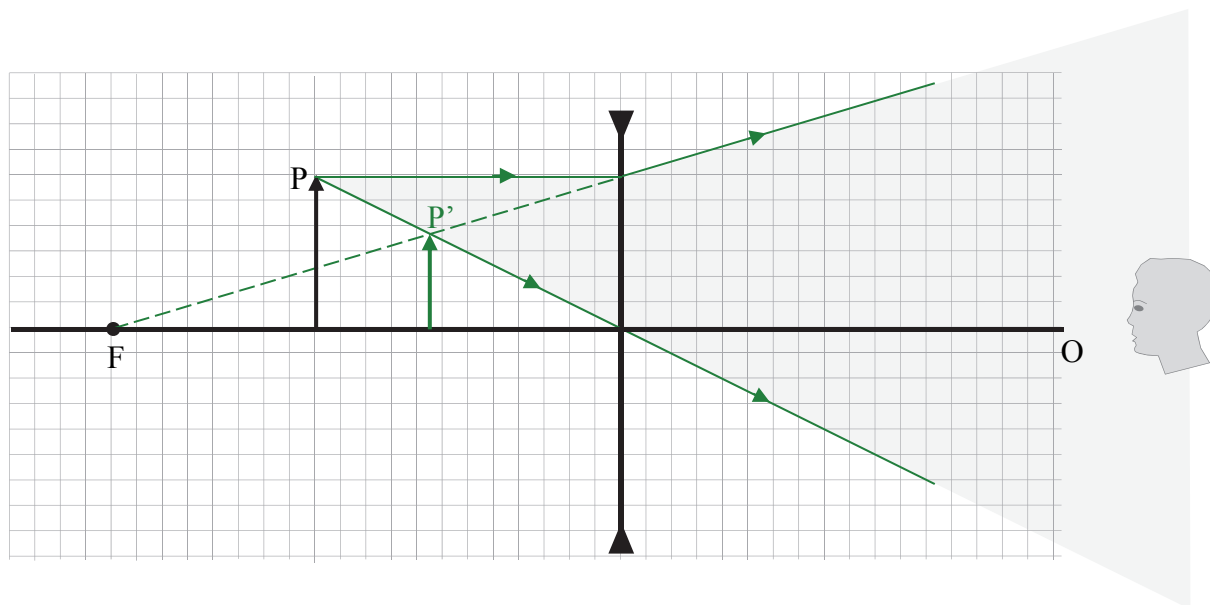
Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Konstruowanie obrazu w soczewce skupiającej i rozpraszającej dla różnych położen przedmiotu (I.1.5.6).
Korzystanie z informacji.	Uzupełnianie brakujących elementów rysunku, łącząc posiadane i podane informacje (II.2).

Schemat punktowania

- 3 p. – prawidłowe wyznaczenie położenia obrazu P' oraz zapisanie, że obraz jest pozorny.
- 2 p. – prawidłowa metoda konstrukcji obrazu P' oraz prawidłowe narysowanie obrazu P' w odległości 7,5 kratek od soczewki oraz wysokości ok. 3,75 kratki (dopuszczalne odstępstwo wynosi 0,5 kratki w poziomie i pionie)
lub
- prawidłowa metoda konstrukcji obrazu P' (błędne narysowanie położenia P' wynika z niestarannej konstrukcji) oraz zapisanie, że obraz jest pozorny.
- 1 p. – prawidłowe narysowanie biegu dwóch promieni charakterystycznych wychodzących z końca P .
- 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Obszarem zacieniowanym na szaro oznaczono fragment wiązki promieni wychodzących z soczewki – to jest zbiór tych promieni, które są ograniczone wybranymi promieniami charakterystycznymi.

Obraz P' jest pozorny.

Zadanie 16.2. (2 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie równania soczewki cienkiej do obliczeń wartości odległości przedmiotu i obrazu, ogniskowej, zdolności skupiającej lub współczynnika załamania ośrodka (I.1.5.9).
Korzystanie z informacji.	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności fizycznych (II.4.c).

Schemat punktowania

- 2 p. – prawidłowa metoda obliczenia odległości obrazu P' od soczewki oraz prawidłowy wynik liczbowy z jednostką.
 1 p. – zastosowanie równania soczewkowego z uwzględnieniem odpowiednich znaków.
 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Zapiszemy równanie soczewki. Uwzględnimy, że soczewka jest rozpraszająca, a obraz w punkcie odległym o y od soczewki jest pozorny:

$$\frac{1}{|x|} - \frac{1}{|y|} = -\frac{1}{|f|} \quad \rightarrow \quad \frac{1}{0,4} - \frac{1}{|y|} = -\frac{1}{0,67} \quad \rightarrow \quad \frac{1}{|y|} = \frac{1}{0,4} + \frac{1}{0,67}$$

$$\frac{1}{|y|} = 2,5 + 1,5 = 4 \frac{1}{\text{m}} \quad \rightarrow \quad |y| = 0,25 \text{ m}$$

Zadanie 17. (3 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Analizowanie zjawiska załamania światła (I.1.5.3). Zastosowanie do obliczeń związku między długością, prędkością rozchodzenia się w danym ośrodku i częstotliwością fali świetlnej (I.1.5.2).
Korzystanie z informacji.	Odczytywanie i analizowanie informacji przedstawionych w formie rysunków (II.1.b).

Schemat punktowania**a)**

- 1 p. – poprawna odpowiedź.
 0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

b)

- 1 p. – poprawna odpowiedź.
 0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

c)

- 1 p. – poprawna odpowiedź.
 0 p. – brak spełnienia powyższego kryterium.

Poprawne odpowiedzi

a) $f_1 = f_2$

b) $v_1 > v_2$ oraz $\lambda_1 > \lambda_2$

c) $n_1 < n_2$

Zadanie 18. (3 pkt)

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Podawanie podstawowych założeń modelu atomu wodoru wg Bohra (I.1.5.19). Obliczanie częstotliwości i długości fali emitowanej przez atom wodoru przy przeskokach elektronu pomiędzy orbitami (I.5.20).
Korzystanie z informacji.	Obliczanie wielkości fizycznych z wykorzystaniem znanych zależności fizycznych (II.4.c).

Schemat punktowania

- 3 p. – prawidłowa metoda wyznaczenia poziomu energetycznego oraz prawidłowo wyznaczone $n = 5$.
 2 p. – zapisanie zasady zachowania energii oraz skorzystanie ze wzoru Plancka i wzoru na energię elektronu w atomie na n -tym poziomie energetycznym.
 1 p. – zapisanie zasady zachowania energii.
 0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Zapiszemy zasadę zachowania energii dla układu elektron–foton:

$$E_3 + E_{fot} = E_n$$

gdzie E_3 jest energią elektronu w atomie na trzecim poziomie energetycznym, E_{fot} jest energią fotonu, który został pochłonięty, natomiast E_n jest energią elektronu w atomie po pochłonięciu fotonu – na szukanym n -tym poziomie energetycznym.

Korzystamy ze wzoru Plancka na energię fotonu oraz ze wzoru na energię elektronu na n -tym poziomie energetycznym:

$$\begin{aligned}
 E_n = E_3 + E_{fot} &\rightarrow \frac{E_1}{n^2} = \frac{E_1}{3^2} + hf \\
 \frac{-13,6 \text{ eV}}{n^2} = \frac{-13,6 \text{ eV}}{9} + 6,63 \cdot 10^{-34} \cdot 2,33 \cdot 10^{14} \text{ J} \\
 \frac{-13,6 \text{ eV}}{n^2} = -1,51 \text{ eV} + 15,45 \cdot 10^{-20} \text{ J} = -1,51 \text{ eV} + 0,966 \text{ eV} \\
 \frac{-13,6 \text{ eV}}{n^2} = -0,544 \text{ eV} &\rightarrow n^2 = 25 \rightarrow n = 5
 \end{aligned}$$

Zadanie 19. (5 pkt)

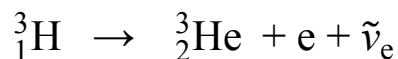
Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Zastosowanie zasady zachowania ładunku i liczby nukleonów do zapisów reakcji jądrowych i przemian jądrowych (I.1.6.10). Wymienianie własności promieniowania jądrowego α , β , γ (I.1.6.8).

a) (0–2)**Schemat punktowania**

2 p. – prawidłowe uzupełnienie zapisu reakcji oraz podanie prawidłowej nazwy typu reakcji rozpadu.

1 p. – prawidłowe uzupełnienie zapisu reakcji albo podanie prawidłowej nazwy typu reakcji rozpadu.

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Poprawne rozwiązanie

Jest to reakcja rozpadu (albo przemiany) typu beta minus.

Obszar standardów	Opis wymagań
Wiadomości i rozumienie.	Posługiwanie się pojęciem energii kinetycznej. (I.1.6.2). Zastosowanie zasady zachowania energii (I.1.6.3). Wskazywanie zależności $E = mc^2$ jako równoważności masy i energii (I.1.6.4).
Tworzenie informacji.	Budowanie prostych modeli fizycznych i matematycznych do opisu zjawisk (III.3).

b) (0–3)**Schemat punktowania**

3 p. – prawidłowa metoda obliczenia energii kinetycznej oraz prawidłowy wynik liczbowy z jednostką.

2 p. – zastosowanie zasady zachowania energii z uwzględnieniem wzoru Einsteina oraz prawidłowe podstawienie wszystkich danych liczbowych do odpowiedniego równania.

1 p. – zastosowanie zasady zachowania energii z uwzględnieniem wzoru Einsteina na energię spoczynkową (punktowany jest także ogólny zapis wzoru na energię kinetyczną produktów, typu $E_{kin c} = (m_{substr} - m_{prod})c^2$ – we wzorze musi pojawić się energia kinetyczna oraz różnica mas).

0 p. – brak spełnienia powyższych kryteriów.

Przykładowe rozwiązanie

Zapiszemy bilans energii reakcji, z uwzględnieniem energii spoczynkowych jąder oraz elektronu oraz całkowitej energii kinetycznej $E_{kin c}$ produktów reakcji:

$$E_{0 Tryt} = E_{0 Hel} + E_{0 elektron} + E_{kin c} \rightarrow E_{kin c} = E_{0 Tryt} - E_{0 Hel} - E_{0 elektron}$$

Zastosujemy wzór Einsteina na energie spoczynkowe:

$$E_{kin c} = (m_{Tryt} - m_{Hel} - m_{elektron}) \cdot c^2$$

$$E_{kin c} = (5,00736 - 5,00641 - 0,00091) \cdot 10^{-27} \cdot (3 \cdot 10^8)^2 \text{ J}$$

$$E_{kin c} = 0,00036 \cdot 10^{-11} \text{ J} \approx 0,036 \cdot 10^{-13} \text{ J} \approx 4 \cdot 10^{-15} \text{ J} \approx 0,02 \text{ MeV}$$